

**Recenzija par TV raidījumu “Aklā zona”,
kas veidots ar sabiedriskā pasūtījuma atbalstu laika posmā
no 2021. gada augusta līdz novembrim**

Recenzents:	Ģirts Kasparāns, sabiedrisko mediju portāla LSM.lv ārvalstu ziņu redaktors
Elektroniskais plašsaziņas līdzeklis:	SIA “Vidzemes Televīzija” (kanāls “ReTV”)
Projekta nosaukums:	Iknedēļas diskusiju raidījums “Aklā zona”
Recenzēto satura vienību skaits:	4 (četras)
Recenzēto satura vienību pārraidīšanas datumi:	26.08.2021, 16.09.2021, 30.09.2021, 21.10.2021

Recenzija sagatavota Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (NEPLP) uzdevumā

Recenzents veica raidījumu novērtējumu, vadoties pēc Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 71.panta pirmajā daļā noteiktajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem, Nolikuma par sabiedriskā pasūtījuma daļas, kuru pilda komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, veidošanas kārtību un vērtēšanas principiem, Vadlīnijām Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma piemērošanai, veidojot ziņu, informatīvi dokumentālos un diskusiju raidījumus, kā arī ņemot vērā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2018.–2022.gadam Pielikumā Nr.6 “Kritēriji sabiedriskā pasūtījuma raidījumu/projektu novērtēšanai” ietvertos kritērijus.

Recenzijā izlases kārtībā tika apskatīti četri raidījumi, kas pārraidīti laikā no 2021. gada augusta līdz oktobrim:

- 1) Diskusija par migrantu krīzi pie Latvijas robežas, (26.08.2021)
- 2) Diskusija par jauna Covid-19 izplatības viļņa tuvošanos un tā sekām, (16.09.2021)
- 3) Diskusija par administratīvi teritoriālo reformu un tās sekām, (30.09.2021)
- 4) Diskusija par sabiedriskā transporta pakalpojumiem, autobusu satiksmi ārkārtējās situācijas laikā, (21.10.2021).

1. UNIVERSĀLIE KRITĒRIJI

1.1. Atbilstība projekta satura koncepcijā definētajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Recenzijā apskatītie diskusiju raidījuma "Aklā zona" ieraksti atbilst sabiedriskā pasūtījuma kritērijiem un uzdevumiem. Raidījums vēsta par sabiedrībai svarīgiem procesiem; sevišķi liela uzmanība tiek pievērsta jautājumiem, kas ir svarīgi Latvijas reģionu un lauku iedzīvotājiem.

1.2. Atbilstība projekta satura koncepcijā definētajam mērķim un uzdevumam

Recenzenta vērtējums (atbilst/daļēji atbilst/ neatbilst): **Dalēji atbilst**

Raidījums pilda projekta satura koncepcijā definēto uzdevumu par iedziļināšanos sabiedrībai būtiskās problēmās, it sevišķi attiecībā uz reģioniem aktuālām problēmām. Koncepcijā ir minēts mērķis šīs problēmas ne tikai izgaismot, bet arī risināt, izdarīt secinājumus un veicināt skatītāju iesaisti problēmu risināšanu sadarbībā ar pašvaldībām. No raidījumos redzētā nekļūst skaidrs, kā tiek īstenota risinājumu apkopošana un īstenošana.

1.3. Projektam ir ilgspējīgs efekts, tostarp žurnālistikas un mediju profesionālās kvalitātes uzlabošanā

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Latvijas plašsaziņas līdzekļos trūkst kvalitatīvu diskusiju raidījumu, kas palīdzētu skatītājiem un klausītājiem izvērtēt informāciju un izprast sabiedrībā notiekošos procesus. Tas ir svarīgi ne tikai nacionālā, visas valsts līmenī, bet arī reģionu līmenī, kur bieži vien jārisina specifiskas, reģioniem svarīgas problēmas. Tādēļ ir apsveicama "ReTV" iesaistīšanās šādu raidījumu veidošanā, un šo projektu noteikti būtu ieteicams turpināt.

1.4. Satura pieejamības nodrošināšana daudzveidīgās satura izplatīšanas platformās un sasniedzamā auditorija (par pamatu ņemt projekta pieteikumā noteikto)

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Raidījums ir plaši pieejams TV skatītājiem, jo "ReTV" ir viens no nedaudziem kanāliem, kas bez maksas pieejams TV apraidē visā valsts teritorijā. Raidījums pieejams arī interneta lietotājiem visā pasaulē: gan "ReTV" mājaslapā, gan "YouTube" vietnē. Skatījumu skaits gan ir salīdzinoši neliels. Iespējams, būtu vērts padomāt par raidījuma izplatīšanu arī audio formātā (kāda no radiostacijām vai raidierakstu formātā).

1.5. Satura atbilstība žurnālistikas ētikas un profesionālajiem standartiem, politiskās neitralitātes ievērošana tēmu un viesu izvēlē, viedokļu daudzveidība (ņemot vērā satura žanra specifiku)

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst): **Atbilst**

Raidījuma veidotāji ievēro žurnālistikas ētiku un profesionālos standartus. Raidījumos bija vērojama viedokļu daudzveidība un politiskā neitralitāte, iespēja izteikties dažādu politisko spēku un interešu grupu pārstāvjiem. Pozitīvi vērtējams tas, ka tiek uzklausīts ne tikai valdošās varas pārstāvju viedoklis, bet arī valdības pozīcijai pretēji uzskati. Piemēram, raidījumā par migrantu krīzi pie Latvijas robežas savu nostāju puda Latvijas Cilvēktiesību centra jurists. Būtu bijis vēl labāk, ja cilvēks ar atšķirīgu viedokli par pierobežā notiekošo varētu izteikties ne tikai ierakstā, bet arī klātienē diskusijā studijā, kur bija valsts varas pārstāvji (iekšlietu ministre Marija Golubeva un Valsts robežsardzes priekšnieks Guntis Pujāts). Raidījumā par sabiedriskā transporta pieejamību atzinīgi vērtējams sižets, kurā par šo jautājumu izteicās ne tikai satiksmes ministrs un atbildīgās amatpersonas, bet arī autobusu pasažieri, kas izmanto šos pakalpojumus. Diskusijās, kas skar reģionu attīstību un lauku dzīvi, vēlams biežāk uzaicināt cilvēkus no reģioniem, kas ikdienā saskaras ar šiem jautājumiem (pašvaldību vadītājus, nevalstisko organizāciju pārstāvjus, lauksaimniekus). Diskusijas dalībnieku atlasē iespēju robežās būtu jāveicina dzimumu līdztiesība: četros raidījumos, kas apskatīti šajā recenzijā, kopumā no 15 viesiem studijā tikai divas bija sievietes.

2. SPECIĀLIE KRITĒRIJI SATURA AUDIO UN AUDIOVIZUĀLĀ FORMĀTA NOVĒRTĒŠANAI

2.1. **Formas kritēriji** (atbilstība formātam, scenārija dramaturģijas kvalitāte, vēstījuma dinamika, režijas kvalitāte, mūzikas izmantošanas prasmes, subtitru kvalitāte)

Raidījums ir dinamisks un saistošs, atbilstošs diskusiju raidījuma formātam. Raidījuma vadītājs labi virza diskusijas gaitu, neļaujot dalībniekiem izplūst liekvārdībā. Raidījuma saturu veiksmīgi papildina iepriekš sagatavotie sižeti un papildus viedokļi. Studijas iekārtojums ir askētisks, bet tas nemazina raidījuma kvalitāti. Skatoties raidījumu internetā, pieejami arī subtitri, kas var noderēt gan ikdienas lietotājiem, gan cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

2.2. **Satura kritēriji** (redaktora un producēšanas darba kvalitāte, satura vērtība un oriģinalitāte, valodas lietojums, grafika un vizuālie risinājumi)

Raidījuma saturs ir vērtīgs, skar sabiedrībai būtiskus jautājumus. Raidījuma nosaukumā un arī satura pieteikumā ir pretenzijas uz padziļinātu ieskatīšanos problēmās, mazāk aplūkotu aspektu izvērtēšanu. Raidījuma saturā tas īsti neatspoguļojas; raidījums funkcionē kā klasisks diskusiju raidījums, kura dalībnieki pārrunā tobrīd aktuālus jautājumus. Iespējams, būtu vērts pameklēt diskusiju tēmas, par ko citi mediji ir vēstījuši mazāk. Vēlams padomāt arī par grafiku izmantošanu, lai dažādotu ekrānā redzamo informāciju. Valodas lietojums raidījumā ir latviešu literārās valodas normām atbilstošs.

2.3. **Vadītāji: profesionālās īpašības un iemaņas** (personas profesionālās darbības oriģinalitāte, prasme uzrunāt, ieinteresēt, piesaistīt auditorijas uzmanību, ķermeņa valodas prasme, spēja reaģēt neordinārās situācijās, spēja nodrošināt stabilu profesionālo kvalitāti, līdzdalība satura komunikācijā, prasme vadīt intervijas, sarunas, diskusijas, improvizācijas prasme, prasme strādāt tiešraidē, sagatavotības līmenis)

Raidījuma vadītājs Ģirts Timrots ir pieredzējis TV žurnālists, kurš darbojas augstā profesionālā līmenī. Vadītājs ir labi sagatavojies diskusijai, ir kompetents jautājumos, par ko tiek runāts raidījumā. Vadītāja ķermeņa valoda un vizuālais tēls atstāj pārlicinošu

iespaidu. Vadītājs uzdod precīzus jautājumus raidījuma viesiem un nevilcinās norādīt uz pretrunām viņu izteikumos. Raidījuma kvalitātei nāktu par labu, ja diskusijas noslēgumā vadītājs vairāk virzītu sarunas dalībniekus uz secinājumu izdarīšanu un diskusijai būtu loģisks noslēgums.

2.4. Iesaistītais personāls (žurnālisti, operatori, montāžisti un citi satura radītāji): profesionālās īpašības un iemaņas (profesionālās darbības oriģinalitāte, prasme uzrunāt, ieinteresēt, piesaistīt auditorijas uzmanību, spēja reaģēt neordinārās situācijās, spēja nodrošināt profesionālo kvalitāti, prasme strādāt tiešraidē (ja attiecināms), sagatavotības līmenis)

Raidījuma žurnālisti, operatori, montāžisti un citi satura veidotāji darbojas augstā profesionālā līmenī. Diskusijas laikā operatori un pārraides režisors nodrošina, ka saruna ir kvalitatīvi atspoguļota arī vizuāli. Uzteicami, ka raidījums ievēro epidemioloģiskās drošības noteikumus: pasliktinoties situācijai ar Covid-19 izplatību, raidījuma dalībnieki piedalījās diskusijā ar sejas maskām.

2.5. Papildus piebildes

Diskusijas dalībnieku atlasē nepieciešams vairāk piedomāt, vai uzaicinātie raidījuma viesi tiešām vislabāk pārzina diskusijas tēmu. Piemēram, 16. septembra raidījumā par Covid-19 saslimstības nākamā viļņa tuvošanos sarunā piedalījās ekonomisti Andris Vilks un Arnis Sauka, sociologs Arnis Kaktiņš, kā arī valsts pārvaldes pārstāvis Vladislavs Vesperis. Neviens no viņiem nav specializējies epidemioloģijas un medicīnas jautājumos. Kā sarunā atzina Rīgas Ekonomikas augstskolas profesors Arnis Sauka: “Protams, ka Dr. pirms mana uzvārda nenozīmē, ka man ir zinātņu doktora grāds medicīnā.” Diskusija par Covid-19 izplatību, iedzīvotāju vakcināciju un citiem ar pandēmiju saistītajiem jautājumiem būtu augstvērtīgāka, ja diskusijas dalībnieku vidū būtu arī kāds medicīnas nozares pārstāvis.

3. REKOMENDĀCIJAS

3.1. Vai projekta realizēšana nākotnē būtu jāturpina sabiedriskā pasūtījuma ietvaros?

Raidījums ir vērtīgs papildinājums diskusiju raidījumu žanram Latvijā, it sevišķi ņemot vērā to, ka lielākajās komerctelevizijās šis žanrs nav pārāk attīstīts, bet Latvijas Televīzijā tobrīd vēl nebija atjaunots diskusiju raidījums “Kas notiek Latvijā?”. Raidījumam ir jātiecas atrast savu nišu diskusiju raidījumu klāstā, iespējams, vairāk koncentrējoties uz reģioniem svarīgiem jautājumiem. Raidījumi par administratīvi teritoriālās reformas sekām un sabiedriskā transporta pieejamību bija labs piemērs, kā veidot šādas diskusijas. Ja raidījuma veidotāji mērķtiecīgi turpinās paaugstināt satura kvalitāti, šo projektu arī turpmāk vēlams atbalstīt ar finansējumu sabiedriskā pasūtījuma ietvaros.

3.2. Vai projektā nepieciešami būtiski uzlabojumi? Ja jā, kādi?

Būtu vērts padomāt par skatītāju aktīvāku iesaistīšanu raidījuma veidošanā, iesūtot jautājumus, uz ko varētu atbildēt diskusijas dalībnieki. Dažkārt “cilvēks no tautas” varētu būt arī raidījuma dalībnieku vidū. Piemēram, ja runa ir par autobusu satiksmi laukos, tad kāds cilvēks, kas tiešām izmanto šos pakalpojumus, nevis tikai uzvalkos tērpti kungi, kas gadu desmitiem nav braukuši ar autobusu. Tāpat, ja runa ir par izglītības nākotni laukos, sarunā varētu piedalīties kāds lauku skolotājs.

3.3. Projektā iesaistītā radošā personāla kompetence un profesionalitātes vērtējums, realizējot līdzvērtīgus projektus sabiedriskā pasūtījuma ietvaros.

Raidījuma radošais personāls ir kompetents un darbojas profesionāli augstā līmenī.

3.4. Papildus secinājumi/piebildes

Covid-19 pandēmijas apstākļos sevišķi palielinājusies nepieciešamība pēc diskusiju platformas, kas skatītājiem nodrošina iespēju uz klausīt dažādus viedokļus un saņemt uzticamu informāciju no savas jomas ekspertiem. Raidījumam “Aklā zona” ir labs potenciāls nostiprināties šajā žanrā. Raidījuma veidošanā vēlams pievērst lielāku uzmanību skatītāju iesaistei, kā arī pilnveidot raidījuma noslēguma daļu, kurā tiktu apkopoti diskusijas secinājumi un izvērtēti dažādi problēmas risinājumu varianti.

Recenzijas autors **Ģirts Kasparāns**

Rīga, 2021. gada 26. novembrī